

Matura
na 100%

Ferdydurke
Witold Gombrowicz

Zbiór najważniejszych informacji

1. Autor

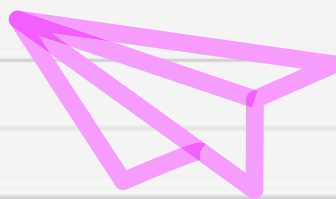

Witold Gombrowicz

2. Czas akcji

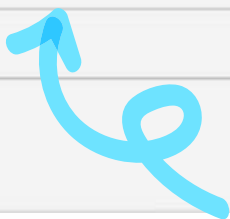
Lata 30. XX wieku

3. Miejsce akcji

- Polska, głównie **Warszawa i wieś**.
- Dworek Hurleckich - jedno z miejsc akcji *Ferdydurke*, przedstawione jako **symbol tradycyjnej**, ziemiańskiej mentalności i kulturowego skostnienia. Pod pozorem harmonii kryje się zakłamanie i napięcie wynikające z konfliktu **między panami a chłopami**, co ujawnia bunt Walka przeciwko ustalonemu porządkowi.

4. Główni bohaterowie

Józio Kowalski

Młody mężczyzna, który niespodziewanie zostaje cofnięty do czasów szkolnych. To postać zagubiona, poszukująca własnej tożsamości w absurdalnym, skostniałym świecie pełnym reguł i form narzuconych z zewnątrz. Jest jednocześnie narratorem, który krytycznie komentuje otaczającą go rzeczywistość.

Pimko

Nauczyciel, którego cechuje autorytarność i bezwzględna wiara w swoje przekonania. Manipuluje Józkiem, starając się zatrzymać go w schematach infantylności i podporządkować własnym zasadom. Pimko jest symbolem konformizmu i władzy narzucającej jednostkom określone role społeczne.

Zuta

Nowoczesna i pewna siebie uczennica, która budzi fascynację Józka. To postać, która wydaje się nie przejmować zasadami, stając się symbolem młodego, buntowniczego pokolenia. Z jednej strony jest atrakcyjna i pełna życia, z drugiej nieuchwytna i chłodna emocjonalnie. Zuta wychowuje się w nowoczesnym, „postępowym” domu Młodziaków, którzy dążą do zerwania z tradycyjną moralnością i wychowania „nowoczesnego dziecka”. W rzeczywistości jednak ich postępowe idee to jedynie nowa forma zniewolenia wymuszająca na Zucie określone, „wyzwolone” zachowania.

Miętus

Kolega Józka, który aktywnie buntuje się przeciwko narzuconym normom i schematom społecznym. Jego złość i potrzeba autentyczności prowadzą go do sprzeciwu wobec fałszywych zasad i form. Miętus okazuje się postacią wyraźnie niepasującą do otaczającego go sztucznego świata.

5. Streszczenie

Powieść *Ferdydurke* rozpoczyna się, gdy trzydziestoletni Józio, będący narratorem, niespodziewanie zostaje cofnięty w czasie do okresu swojej młodości przez profesora Pimkę. Profesor, autorytarny i manipulujący nauczyciel, po przeczytaniu książki Józia dochodzi do wniosku, że jest on niedojrzały i dlatego powinien wrócić do szkoły gimnazjalnej, mimo iż jest już dorosłym mężczyzną. Tylko z pozoru absurdalna sytuacja jest punktem wyjścia do głębszej analizy społecznych mechanizmów i narzucanych form, od których Józio nieustannie próbuje się uwolnić.

W szkole Józio trafia do klasy pełnej groteskowych i schematycznych relacji między uczniami a nauczycielami. W tym miejscu szczególnie uwidacznia się krytyka systemu edukacji, który Gombrowicz przedstawia jako pełen sztuczności, dyscypliny i infantylizacji młodzieży. Józio obserwuje, jak jego koledzy z klasy starają się wypełniać wymagania narzucone przez nauczycieli i społeczne konwenanse, zamiast rozwijać własną indywidualność. Postacie takie jak Miętus – uczeń sprzeciwiający się sztuczności i autorytetom – kontrastują z innymi uczniami będącymi przykładami uległości wobec systemu. Miętus wyłamuje się z narzucanych schematów, co prowadzi do licznych konfliktów, takich jak jego konfrontacja z Syfonem, która przeradza się w groteskową walkę na miny.

Po opuszczeniu szkoły Józio zostaje przeniesiony przez profesora Pimkę do domu Młodziaków, nowoczesnej i liberalnej rodziny, która nieustannie podkreśla swoją otwartość i pogoń za postępem. Młodziakowie, wbrew głoszonym ideałom wolności i nowoczesności, jedynie udają wolnomyślicieli, a ich działania okazują się równie schematyczne, co zasady życia szkolnego. W tym domu Józio poznaje Zutę – córkę Młodziaków – która uosabia nowoczesną, wyzwoloną młodzież. Dziewczyna staje się obiektem fascynacji Józia, jednak ich relacja jest chłodna, powierzchowna i nacechowana manipulacją.

Zuta symbolizuje bunt młodości, ale jednocześnie cechuje ją brak emocjonalnej głębi, co jeszcze bardziej uwidacznia pustkę relacji międzyludzkich w powieści. Mimo że dom Młodziaków miał być miejscem nowoczesności i swobody, Józio dostrzega, że także tutaj panuje sztuczność, a zdjęcie jednej maski prowadzi jedynie do założenia kolejnej.

Kolejnym przystankiem Józia jest wieś, gdzie trafia do posiadłości należącej do jego wuja i ciotki Hurleckich. W tym środowisku, które w teorii powinno być bardziej naturalne, Józio spotyka się z równie skonfliktowanymi i fałszywymi zachowaniami. Przesadna uprzejmość i wystudiowana grzeczność mieszkańców wsi równie mocno irytują Józia, co wcześniejsze schematy szkolne i miejskie. Na wsi dochodzi do dziwacznych zdarzeń, takich jak konflikt między „chamami” a „panami”. Miętus, który także pojawia się w tym wątku, prowokuje rozłam, chcąc przywrócić autentyczne relacje między tymi dwiema grupami społecznymi. Próbuje „bratać się” z Walkiem – jednym ze służących – jednak cała sytuacja wymyka się spod kontroli. Walkowi zostaje przypisana nowa „gęba” – staje się kimś, kim nie chciał być, a jego bunt kończy się gwałtownym uderzeniem Miętusa. W ten sposób Gombrowicz pokazuje, że każda próba narzucenia drugiej osobie roli, nawet w dobrej wierze, kończy się jej zniewoleniem.

W powieści kluczową rolę odgrywają trzy pojęcia: pupa, łydka i gęba. Pupa symbolizuje infantylizację, czyli przymus narzucania młodości i niedojrzałości (co spotyka Józia w szkole). łydka odnosi się do nowoczesności i afirmacji ciała, które widać w postawie Młodziaków i Zuty, ale okazuje się jedynie kolejną formą społecznego zniewolenia. Gęba to przymus przypisania komuś określonej roli, której trudno się pozbyć – może to być na przykład wizerunek nowoczesnej dziewczyny, idealnego ucznia czy zbuntowanego chłopca. Upupić kogoś oznacza wtłoczenie go w narzucony schemat, z którego nie można się wyzwolić – tak jak Józio, który nieustannie wpada w kolejne formy, próbując odzyskać swoją niezależność.

Ferdydurke kończy się w sposób otwarty. Józio, po serii sytuacji groteskowych i absurdalnych, nie odnajduje definitywnych odpowiedzi ani wolności od narzuconych form. Jego podróż, zarówno dosłowna, jak i metaforyczna, pozostawia czytelnika z pytaniami o to, w jakim stopniu człowiek może być wolny od społeczeństwa, ról i schematów.

Gombrowicz kończy swoją powieść refleksją, że życie jest ciągłym podążaniem za autentycznością, której osiągnięcie może być niemożliwe. Dlatego Ferdydurke to nie tylko analiza jednostki uwikłanej w formy, ale także uniwersalna opowieść o kondycji człowieka w świecie pełnym paradoksów.

6. Konteksty

Absurd i groteska

„Ferdydurke” jest powieścią wpisującą się w nurt groteski, ukazującą świat pełen przesady i absurdu. Gombrowicz celowo deformuje rzeczywistość, by obnażyć jej sztuczność oraz niewspółmierność zasad narzucanych przez społeczeństwo. Groteskowe sceny, takie jak walka na miny, podkreślają nieprzystawalność człowieka do schematycznego systemu norm.

Krytyka społeczeństwa międzywojennego

Powieść obnaża słabości społeczeństwa lat 30. XX w., ukazując jego zakłamanie, sztuczność i skostnienie. Gombrowicz szczególnie krytykuje mechanizmy edukacji, które kształtują jednostki, zamiast pozwolić im rozwijać się naturalnie. Analiza relacji międzyludzkich z kolei ukazuje znaczenie konformizmu i społecznych pozorów.

Proces dorastania

Historia Józia to metaforyczne przedstawienie dojrzewania i zmagania z własną tożsamością. Bohater, mimo cofnięcia do szkolnych czasów, boryka się z problemami dorosłości i pragnieniem odnalezienia swojego miejsca. Proces ten łączy się z krytyką formy, która ogranicza człowieka.

Relacje międzyludzkie

Gombrowicz ukazuje relacje oparte na manipulacji i sztuczności. Zamiast prawdziwych więzi, bohaterowie powieści tworzą fasady, za którymi ukrywają swoje autentyczne emocje. Ten zabieg pokazuje, że relacje zawsze obarczone są wpływem formy i przyjętych ról społecznych.

Edukacja

System edukacji przedstawiony w powieści jest krytyką kształcenia opierającego się na narzucaniu schematów myślenia. Szkoła staje się przestrzenią opresji, w której młodzi ludzie trwają w infantylności narzucanej przez dorosłych. Bohaterowie ze szkoły Józia to ucieleśnienie tego fałszywego świata reguł.

7. Motywy

Maska i tożsamość

Bohaterowie ukrywają swoje prawdziwe oblicza za narzuconymi maskami. Józio czuje, że musi dopasować się do oczekiwań otoczenia, co czyni życie pełnym wewnętrznych sprzeczności. Poszukiwanie **autentycznej tożsamości** staje się dla niego najważniejszym celem, który jednak wydaje się nieosiągalny.

Władza i kontrola

Postać Pimki odzwierciedla autorytaryzm, który narzuca formę i sprawuje kontrolę nad innymi. Również system edukacji i relacje międzyludzkie podporządkowane są władzy, która ogranicza wolność jednostki. Władza w powieści nie oznacza siły fizycznej, lecz bardziej subtelne manipulacje psyche.

Bunt i nonkonformizm

Miętus reprezentuje bunt i irytację wobec społecznych norm i konformizmu. Jego sprzeciw to próba zachowania autentyczności w świecie opartym na kłamstwie. **Bunt Miętusa** podkreśla główny motyw powieści – walkę o „ja” w świecie pełnym fałszu.

Absurd życia

Życie przedstawione w „Ferdydurke” zdaje się być bezsensownym zbiorem schematów, przypominającym teatr absurdu. Groteskowe wydarzenia, takie jak walka na miny podkreślają groteskową naturę codziennego życia.

Poszukiwanie autentyczności

Głównym celem Józia jest uwolnienie się od narzucanych ról i odnalezienie samego siebie. Poszukiwanie autentyczności wiąże się z nieustanną walką z formą, która skazuje bohaterów na powierzchowność i fałsz. Pytanie Gombrowicza o możliwość autentyczności pozostawia **czytelnika z refleksją** nad naturą ludzkiej tożsamości.

MATURA

2025

Powodzenia!

www.studia-online.pl